

IN DEZE NIEUWSBRIEF

INTERNATIONAAL

IMVO Convenanten: inhoud, werking en waarde

1

NIEUWS UIT BRUSSEL

Europese vakbondsbrief - Stop het geweld tegen vrouwen

2

Geen lidstaten in buitensporig tekortprocedure, maar nog steeds weinig gedifferentieerd begrotingsbeleid

2

De nieuwe Europese Commissie is aan het werk!

3

Europese belastingparadijzen stemmen tegen financiële transparantie - Duitsland onthoudt zich

4

VERDIEPING:

Onderhandelen in de schaduw van de Commissie

5

Impressie workshop in kader van het UNI Europe Project 12 november 2019 in Praag

8

INTERNATIONAAL

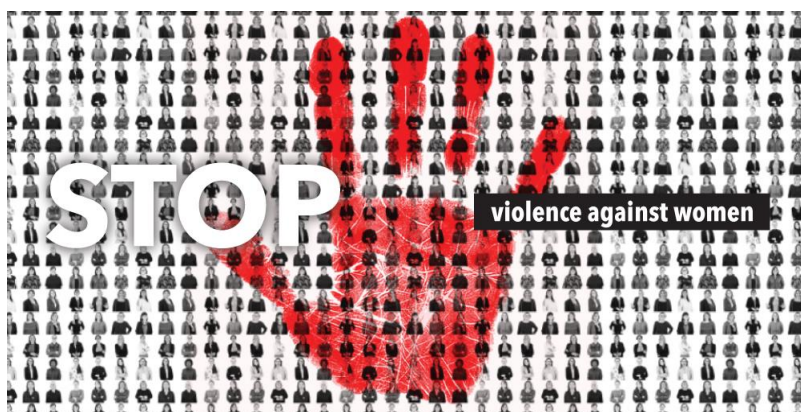
IMVO Convenanten: inhoud, werking en waarde.

Yvonne Erkens is hoofddocent aan de Universiteit van Leiden, afdeling Sociaal Recht. Zij doet onderzoek naar de handhaving van de ILO Fundamentele Arbeidsrechten: vrijheid van vakvereniging en collectieve onderhandeling, vrijwaring van discriminatie, dwang- en kinderarbeid en het recht op een leefbaar loon. In het Tijdschrift Arbeid en Recht verscheen in november 2019 een artikel van haar hand met de hier bovenstaande titel. De FNV werkt vanaf de start mee aan het opzetten van deze convenanten en draagt er zorg voor dat de fundamentele arbeidsrechten daar in goed zijn ingebed. Wie het hele artikel wil toegezonden krijgen, kan mailen naar Lucia.vanWesterlaak@fnv.nl. Hier onder een klein deel van de concluderende slotparagraaf.

Tot slot. Op nationaal niveau is er op dit moment veel aandacht voor het reguleren van de arbeidsmarkt en de vormgeving van arbeidscontracten. De commissie Regulering van werk ('commissie Borstlap') heeft de opdracht gekregen daarover haar licht te laten schijnen. In de eind 2018 verschenen discussienota 'In wat voor land willen wij werken?' Daarin wordt de situatie op de Nederlandse arbeidsmarkt onder de loep genomen. Ook een werkgroep van de Vereniging voor Arbeidsrecht, die een concept 'Wetboek van Werk 2025' heeft uitgebracht, besteedt aandacht aan de nationale situatie en behoeften. Echter, meer dan ooit heeft de vraag naar producten en grondstoffen in het geïndustrialiseerde deel van de wereld gevolgen voor de arbeidsomstandigheden van werkenden in andere delen van de wereld waar die producten en grondstoffen worden gefabriceerd of gewonnen. Daarbij past de ambitie om ook bij het ontwerpen van nationale kaders aandacht te besteden aan zorg voor arbeid en werkenden voorbij de landsgrenzen, bijvoorbeeld door naleving van fundamentele arbeidsrechten in mondiale toeleveringsketens te bevorderen. De IMVO-convenanten leveren aan deze ambitie hun bijdrage.

NIEUWS UIT BRUSSEL

Europese vakbondsbrief - Stop het geweld tegen vrouwen

Op 25 november werd er wereldwijd aandacht gevraagd voor geweld tegen vrouwen. Ook [het netwerk vrouwen FNV](#) organiseerde een bijeenkomst. De FNV heeft eveneens tezamen met andere Europese vakbonden [een brief](#) gestuurd aan Ursula von der Leyen en de nieuwe Eurocommissaris voor gelijkheid Helena Dalli over het stoppen van geweld tegen vrouwen. De brief is ondertekend door Kitty Jong. In Nederland heeft 1 op de 4 vrouwelijke werknemers geweld ervaren van patiënten, cliënten, klanten, studenten of reizigers. De FNV strijdt tegen geweld op de werkplek en we zijn voor de ratificatie van ILO conventie 190 over geweld op de werkplek.

Geen lidstaten in buitensporig tekortprocedure, maar nog steeds weinig gedifferentieerd begrotingsbeleid

Op 20 november bracht de Europese Commissie in het zogenoemde Najaarspakket [haar adviezen uit over de ontwerpbegrotingsplannen 2020 van de Eurolanden](#). Voor het eerst sinds 2002 bevindt geen enkel Euroland zich nog in de [buitensporig tekortprocedure](#). In 2020 voldoen negen Eurolanden aan het [stabiliteits- en groeipact](#) (Oostenrijk, Cyprus, Duitsland, Griekenland, Ierland, Litouwen, Luxemburg, Malta en Nederland); twee Eurolanden (Estland en Letland) voldoen in grote lijnen en voor acht Eurolanden (België, Spanje, Frankrijk, Italië, Portugal, Slovenië, Slowakije en Finland) blijkt volgens de ingediende plannen voor volgend jaar een risico te bestaan op niet-naleving van het stabiliteits- en groeipact. De uitvoering van de begrotingsplannen van deze acht Eurolanden zou volgens de Commissie kunnen resulteren in een *“significante afwijking van het aanpassingstraject in de richting van de respectieve begrotingsdoelstellingen op middellange termijn”*. In het geval van België, Spanje, Frankrijk en Italië wordt in de prognoses eveneens niet-naleving van de schuldreductiebenchmark verwacht.

De schuldquote van de eurozone zal -volgens de prognose van de Commissie- haar dalende lijn blijven volgen en afnemen van 86 % in 2019 tot 85 % in 2020. Maar opletten blijft geboden, want de Commissie waarschuwt voorzichtig voor een verzwakkende Europese en mondiale economie af. Daarom benadrukt de Commissie ook dat het aantal lidstaten die op of boven hun budgettaire middellange termijn doelstelling zitten, tussen 2019 en 2020 toeneemt van zes tot negen. Het geaggregeerde structurele tekort zou in 2020 met 0,2 % van het potentiële bbp toenemen (tot -1,1 %), hetgeen wijst op een min of meer neutraal begrotingsbeleid. Maar, zo benadrukt de Commissie, deze toename van het structurele saldo wordt met name aangedreven door een voorgenomen expansief begrotingsbeleid in lidstaten met budgettaire ruimte, vooral Nederland en in mindere mate Duitsland (respectievelijk 0,6 % en 0,4 % van het potentiële bbp), en de verwachte toename van het structurele tekort van Italië (0,3 % van het potentiële bbp).

De Commissie concludeert dat het begrotingsbeleid in de eurozone echter nog steeds onvoldoende gedifferentieerd lijkt. Lidstaten, die ruimte op hun begroting hebben, voeren een expansief begrotingsbeleid en moeten klaarstaan om hun begrotingsruimte te blijven gebruiken. Daartegenover staat dat landen die problemen op het gebied van houdbaarheid hebben, onvoldoende consolideren, hetgeen zorgwekkend blijft.

In zijn [Verklaring van 4 december herhaalt de Eurogroep](#) de aanbevelingen en beoordeling van de begrotingsplannen van de Eurolanden door de Commissie. Tevens benadrukt ook de Eurogroep dat de Eurolanden zich in zeer verschillende begrotingssituaties bevinden en dat er behoefte blijft aan het opnieuw opbouwen van begrotingsbuffers in lidstaten die hun middellange termijn begrotingsdoelstellingen (MTD) niet hebben bereikt.

De Eurogroep herhaalt dat een langzaam tempo van schuldvermindering door hoge niveaus in een aantal lidstaten een punt van zorg blijft en resoluut moet worden aangepakt, onder meer door gebruik te maken van meevallerswinsten door lage rentetarieven. In dit verband is de aanhoudende begrotingsuitbreiding of de beperkte structurele begrotingsaanpassing die in sommige lidstaten in 2020 wordt verwacht, zorgwekkend, met name in combinatie met hoge duurzaamheidsrisico's op middellange termijn.

De nieuwe Europese Commissie is aan het werk!

Vorige week heeft het Europees Parlement de nieuwe Europese Commissie onder leiding van Ursula von der Leyen goedgekeurd met 461 voor, 157 tegen en 89 onthoudingen. De Groene fractie (met Groen Links) onthield zich van de stemming. De SGP en de uiterste linkse fractie (waar de Partij voor de Dieren deel van uit maakt) stemde tegen. De Europese volksfractie (CDA, ChristenUnie en 50plus), de sociaaldemocraten (PvdA) en Renew (VVD en D66) hebben voorgestemd. Het dagelijkse bestuur van de EU kan nu aan het werk, hun [agenda's](#) vullen zich al snel. Groot-Brittannië heeft geen kandidaat voorgedragen aangezien premier Boris Johnson verwacht 31 januari 2020 uit de EU te treden. De Commissie is een inbreukprocedure gestart tegen dit besluit. Eerste vicevoorzitters van de Commissie zijn Frans Timmermans, Margarete Vestager en Valdis Dombrovskis. De Commissie heeft beloofd met de eerste wetsvoorstellen binnen 100 dagen te komen, we wachten af. Ondertussen is een deel van de plannen voor een [European Green Deal geëkt](#), [Greenpeace](#) heeft al aangegeven de plannen te weinig ambitieus te vinden.

De [volledige Europese Commissie](#) staat hieronder, achter voor FNV relevante Eurocommissarissen staat hun pakket.

- Thierry BRETON (France), Interne Markt
- Helena DALLI (Malta), gelijkheid
- Valdis DOMBROVSKIS (Latvia), economisch beleid
- Elisa FERREIRA (Portugal)
- Mariya GABRIEL (Bulgaria), innovatie, onderwijs en jeugd
- Paolo GENTILONI (Italy), economie
- Johannes HAHN (Austria)
- Phil HOGAN (Ireland), handel
- Ylva JOHANSSON (Sweden)
- Věra JOUROVÁ (Czech Republic)
- Stella KYRIAKIDES (Cyprus)
- Janez LENARČIČ (Slovenia)
- Didier REYNDEERS (Belgium)
- Margaritis SCHINAS (Greece)
- Nicolas SCHMIT (Luxembourg), Sociale Zaken en Werkgelegenheid
- Maroš ŠEFČOVIČ (Slovakia)
- Kadri SIMSON (Estonia)
- Virginijus SINKEVIČIUS (Lithuania)
- Dubravka ŠUICA (Croatia)
- Frans TIMMERMANS (Netherlands), klimaat
- Jutta URPILAINEN (Finland)
- Adina VĂLEAN (Romania), Transport
- Olivér VÁRHELYI (Hungary)
- Margrethe VESTAGER (Denmark), digitalisering
- Janusz WOJCIECHOWSKI (Poland), landbouw

Europese belastingparadijzen stemmen tegen financiële transparantie - Duitsland onthoudt zich

Drie jaar zijn verstreken sinds [de Europese Commissie een wetgevingsvoorstel voor verplichte fiscale transparantie voor multinationale ondernemingen in de EU publiceerde](#), het zogenaamde Public Country by Country Reporting (PCBCR).

Dankzij de inspanningen van het Finse voorzitterschap is op 28 november het EU-voorstel de eerste keer op politiek niveau besproken. De ministers van de EU-lidstaten van de Raad Concurrentievermogen van de EU hebben het voorstel echter verworpen.

De verplichte rapportage zou gelden voor multinationals met een netto-omzet van meer dan 750 miljoen euro, al een zeer hoge drempel. Het moederbedrijf moet volgens het voorstel elk jaar een verslag publiceren, uitgesplitst per EU-land (en per land dat op de zwarte EU-lijst van belastingparadijzen staat), over onder meer het aantal werknemers, winst of verlies voor belastingen en de betaalde winstbelastingen. Landen in de rest van de wereld mogen geconsolideerd worden in de rapportage. Het uiteindelijke doel van de wetgeving is meer transparantie, waardoor burgers, journalisten en het maatschappelijk middenveld kunnen zien hoeveel bedrijven belasting betalen en waar. Dit zou bedrijven aanmoedigen belastingen eerlijk in de landen waar ze verschuldigd zijn af te dragen, met name daar waar echte economische activiteit plaatsvindt.

Wereldwijd kost belastingontwijking landen naar schatting US\$ 500 miljard per jaar. In de EU wordt het jaarlijkse verlies als gevolg van winstverschuivingen door multinationale ondernemingen conservatief geschat op 50-70 miljard euro en verliezen ontwikkelingslanden ook ten minste US\$ 100 miljard per jaar aan belastinginkomsten.

Onderzoek heeft aangetoond dat de bestaande EU-vereisten voor CBCR voor banken winstverschuiving naar lage belastingjurisdicties gereduceerd hebben. Openbare CBCR zou beleidsmakers gegevens verschaffen waarmee ze mazen in het belastingstelsel kunnen identificeren en wetenschappelijk onderbouwd beleid ter bescherming van de nationale belastinggrondslag kunnen maken. De gewonnen middelen kunnen dan in publieke diensten geïnvesteerd worden, zoals onderwijs en gezondheidszorg. Ook zullen de inkomsten gebruikt kunnen worden voor een eerlijkere verdeling van de belastingdruk tussen arbeid en kapitaal. Landen hebben immers de belastingdruk op arbeid verhoogd als gevolg van de steeds verder dalende bijdrage van kapitaal aan belastinginkomsten.

[Ngo's lieten tijdens de stemming voor het Raadsgebouw van zich horen](#), waaronder Tax Justice Nederland, een coalitie van organisaties die zich inzetten voor eerlijke belastingafdracht, waar FNV onderdeel van uitmaakt. Zij zijn zwaar teleurgesteld en verantwoordigd.

Verzet van kleine landen die denken baat te hebben bij belastingontwijking - en Duitsland

Vooraf de grote Europese landen - Frankrijk, Italië en Spanje - waren voor het voorstel, en ook Nederland zette zich in voor meer fiscale transparantie. Duitsland onthield zich echter van mening, wat als een signaal van verzet geïnterpreteerd werd en de coalitie van kleinere landen sterkte die de publieke rapportage tegen hield. Dit waren Luxemburg, Letland, Slovenië, Ierland, Estland, Oostenrijk, Zweden, Tsjechië, Hongarije, Malta, Kroatië en Cyprus. Zoals het FD opmerkt: "Een aantal van deze landen vormt veelvuldig een schakel in constructies waarmee belasting wordt ontweken, zoals Luxemburg, Cyprus en Malta. Ook Ierland en Zweden stemden tegen."

Een aantal lidstaten had gepleit voor een wijziging van de rechtsgrondslag van het dossier, wat is verworpen door de Commissie juridische zaken van het Europees Parlement. Het argument dat de rechtsgrondslag een probleem zou zijn omdat nationale belastingsovereïniteit in geding zo komen is ook niet overtuigend aangezien het EU-voorstel om transparantie gaat en geen hervorming van belastingregels voorstelt. Ook heeft de al bestaande publieke rapportage per land voor de financiële sector en de soortgelijke rapportagevereisten voor bedrijven voor de winnings- en bosbouwsectoren dezelfde rechtsgrondslag als het huidige voorstel. Het verschil zit dan ook alleen in de toepassing op alle grote bedrijven in plaats van op een specifieke sector.

Nog hoop voor de Finse voorzitterschap?

De Groenen in het Europees Parlement reageerden ook teleurgesteld, vooral over de Duitse positie:

"Today was another wasted opportunity to make tax transparency for multinationals a reality. Member States such as Croatia and Luxembourg that continue to block progress should be called out for putting the profits of multinational companies ahead of the interests of millions of European citizens. We encourage Germany to clarify its position on such a crucial matter as it could help unblock this text in the Council."

"It's thanks to the Finnish Presidency that this was even discussed today and we hope they will manage to get an agreement before the end of the year. Citizens and journalists deserve the right to know if large companies are shifting their profits abroad to avoid paying tax or engaging in sweetheart deals to lower their tax bills."

Ernest Urmasun MEP, Greens/EFA shadow rapporteur, Economic and Monetary Affairs Committee

MEP's en Ngo's zullen proberen het voorstel opnieuw te laten bespreken. Het is nu zaak aan het maatschappelijk middenveld in Duitsland en kleinere landen om hun regeringen onder druk te zetten om hun positie bij te stellen.

VERDIEPING:

Onderhandelen in de schaduw van de Commissie

Artikel 155 VWEU erkent de bevoegdheid van EU sociale partners om autonome overeenkomsten te sluiten. Die overeenkomsten kunnen sociale partners ofwel in eigen geledingen ten uitvoer brengen, ofwel aan de Commissie verzoeken om te zetten in een wetgevingsvoorstel. De laatste jaren is deze tweede rol van de Europese sociale dialoog onder druk komen te staan. Zo ook de overeenkomst van sociale partners in de centrale overheidssector. Sinds 2015 lag deze overeenkomst bij de Commissie in de lade. Op 5 maart 2018 berichtte de Commissie de EU sociale partners dat zij de overeenkomst niet aan de Raad zou voorleggen, hetgeen nodig is om wetgeving tot stand te brengen.

De motivering van dit besluit is summier, maar hoofdargument is dat de Commissie vindt dat zij als enige de bevoegdheid heeft om wetsvoorstellen te doen en dat daaruit volgt dat aan haar ook de toetsing is of ze een voorstel ex. Artikel 155 VWEU opportuun acht.

Als de Commissie zelfstandig toetst in hoeverre zij een overeenkomst wil voorleggen aan de Raad, verandert het karakter van de Europese sociale dialoog. Een inzet in onze autonome onderhandelingen voor een wetgevingsvoorstel heeft dan eigenlijk alleen nut als de (inhoudelijke) wens van de Commissie gevolgd wordt. EPSU (European Public Service Union) heeft daarom een rechtszaak aangespannen tegen het afwijzingsbesluit van de Europese Commissie op basis van 2 middelen:

- 1) Onjuiste rechtsopvatting over de omvang van de bevoegdheden van de Commissie, en
- 2) Ontoereikende en kennelijk onjuiste redenen voor het bestreden besluit.

Op 24 oktober heeft het Hof een zeer nare uitspraak gedaan. De redenering van het Hof richt zich met name op uitleg van artikel 155 VWEU. Dat maakt dat deze uitspraak gevolgen heeft voor alle sectoren.

Kern uitspraak Hof van Justitie

In het onderstaande wordt kort de kern van de uitspraak weergegeven waar het de interpretatie van artikel 155 VWEU betreft. Kern is de vraag of de Commissie – behalve indien zij vaststelt dat de ondertekenende partijen onvoldoende representatief zijn of dat de clausules van de overeenkomst onwettig zijn – gevolg MOET geven aan een gezamenlijk verzoek van de ondertekenende partijen tot tenuitvoerlegging van die overeenkomst op Unieniveau en daartoe een voorstel voor een besluit indienen bij de Raad. Het Hof stelt nu expliciet vast dat dit niet het geval is.

Daarbij kijkt het Hof naar:

1. Bewoordingen van artikel 155 VWEU,
2. Context, en
3. Doelstellingen ervan.

De tekst van artikel 155 VWEU luidt:

1. *“De dialoog tussen de sociale partners op het niveau van de Unie kan, indien de sociale partners zulks wensen, leiden tot contractuele betrekkingen, met inbegrip van overeenkomsten.*
2. *De tenuitvoerlegging van de op het niveau van de Unie gesloten overeenkomsten geschiedt hetzij volgens de procedures en gebruiken die eigen zijn aan de sociale partners en aan de lidstaten, hetzij, voor zaken die onder artikel 153 [VWEU] vallen, op gezamenlijk verzoek van de ondertekenende partijen, door een besluit van de Raad op voorstel van de Commissie. Het [...] Parlement wordt hiervan in kennis gesteld. [...]*”

1. Letterlijke uitlegging tekst artikel 155 VWEU:

De tekst van artikel 155, lid 2, VWEU geeft niet uitdrukkelijk aan of de Commissie verplicht is om bij de Raad een voorstel in te dienen, of dat zij dit kan weigeren.

Het Hof kijkt daarom naar de totstandkomingsgeschiedenis van dit artikel en besluit dat uit de bewoordingen van artikel 155, lid 2, eerste alinea, VWEU niet kan worden afgeleid dat de Commissie verplicht is een voorstel voor een besluit bij de Raad in te dienen. Bovendien –zo stelt het Hof– zou een andersluidende interpretatie onwenselijke gevolgen hebben: In de eerste plaats zou dat betekenen dat zowel de Commissie als de Raad dit verzoek in alle omstandigheden zouden moeten inwilligen, maar dat is niet het geval omdat partijen het erover eens zijn dat de Commissie een overeenkomst uit de sociale dialoog mag toetsen op representativiteit van de sociale partners en of de inhoud van de overeenkomst overeenkomstig EU recht is en dat de Raad nooit verplicht is een dergelijk voorstel van de Commissie aan te nemen. In de tweede plaats zou dit betekenen (r.o. 63) dat als er géén gezamenlijk verzoek bij de Commissie ingediend zou worden door de sociale partners, zij en de lidstaten *“verplicht zouden zijn om die overeenkomst op hun niveau, volgens hun eigen procedures en gebruiken ten uitvoer te leggen”*, en dat is nooit de bedoeling geweest van de lidstaten.

Contextuele uitlegging tekst artikel 155 VWEU:

Artikel 17, lid 2, VEU bepaalt dat (tenzij in de Verdragen anders is bepaald) de Commissie het initiatiefrecht tot wetgeving heeft. Deze initiatiefbevoegdheid van de Commissie brengt met zich mee dat het aan de Commissie is om te bepalen of zij al dan niet een voorstel indient, behalve als zij krachtens het Unierecht verplicht is om een dergelijk voorstel in te dienen. Het Hof toetst hoe deze bepaling zich verhoudt tot artikel 155 VWEU. Daartoe stelt het Hof allereerst vast dat de procedure van artikel 155 VWEU verschillende fasen omvat waarin de sociale partners, Commissie en de Raad elk een eigen rol spelen.

Tijdens de zogenoemde raadplegingsfase kunnen de sociale partners de Commissie in kennis stellen van hun wens om zelf te gaan onderhandelen ex artikel 155 VWEU. Vervolgens kunnen de sociale partners in de eigenlijke onderhandelingsfase contractuele betrekkingen, inclusief overeenkomsten, aangaan. Tot slot is er de fase van de tenuitvoerlegging van de overeenkomst, volgens een van de twee opties van artikel 155, lid 2, VWEU.

Artikel 155 VWEU preciseert dan uitdrukkelijk dat het besluit van de Raad wordt genomen „op voorstel van de Commissie”. Daarom moet worden geconstateerd dat het initiatief voor de onderhandelingsfase en het sluiten van een overeenkomst weliswaar uitsluitend bij de betrokken sociale partners berust, maar dat de Raad in de tenuitvoerleggingsfase handelt op voorstel van de Commissie. Daarom moeten de sociale partners hun gezamenlijk verzoek tot tenuitvoerlegging van de overeenkomst op EU niveau ook tot de Commissie richten. De Commissie verkrijgt daarmee opnieuw de leiding over de procedure. Zij dient dan na te gaan of zij bij de Raad een voorstel voor een besluit zal indienen voor de tenuitvoerlegging van de overeenkomst op het niveau van de Unie.

De Commissie vergewist zich van de representativiteit van de sociale partners en moet nagaan of de bepalingen van de overeenkomst wettig zijn, alvorens voor te stellen dat deze bij besluit van de Raad ten uitvoer wordt gelegd.

Dit betekent volgens het Hof echter NIET dat de Commissie, behalve in de twee hierboven bedoelde gevallen, verplicht is om bij de Raad een wetgevingsvoorstel in te dienen.

Dat zou ten eerste afbreuk doen aan het in artikel 17, lid 3, derde alinea, VEU neergelegde beginsel dat de Commissie haar bevoegdheden onafhankelijk uitoefent zonder dat zij van wie dan ook enige instructie aanvaardt (r.o. 78) en ten tweede zou dit de Commissie verhinderen om haar rol ter bevordering van het algemeen belang te vervullen en daartoe in voorkomend geval passende initiatieven te nemen (r.o. 79: *“De rol die de Commissie in artikel 17, lid 1, VEU wordt toebedeeld impliceert immers dat zij, alvorens haar initiatiefrecht te gebruiken, in het licht van het algemeen belang van de Unie beoordeelt of het beoogde initiatief passend is.*

Wanneer zij een verzoek ontvangt om een tussen sociale partners gesloten overeenkomst ten uitvoer te leggen op het niveau van de Unie, moet zij dus niet alleen nagaan of de clausules van die overeenkomst strikt genomen wettig zijn, maar ook beoordelen of het, mede gelet op overwegingen van politieke, economische en sociale aard, wel opportuun is om die overeenkomst ten uitvoer te leggen op Unieniveau”.

Een overeenkomst tussen sociale partners kan dat algemeen belang niet zo dienen (als dat de Commissie dat kan) omdat sociale partners *“slechts een gedeelte van de verschillende belangen - vertegenwoordigen- waarmee rekening moet worden gehouden bij de uitwerking van het sociaal beleid van de Unie”*.

Omdat sociale partners bovendien geen EU instelling zijn, zou een andere interpretatie het *“institutioneel evenwicht wijzigen in het nadeel van de Commissie”*. Daarenboven zouden sociale partners zo dwang kunnen uitoefenen op de Commissie, *“een bevoegdheid die het Parlement noch de Raad heeft”*.

Teleologische uitlegging tekst artikel 155 VWEU:

De in artikel 152, eerste alinea, VWEU erkende autonomie van de sociale partners houdt in dat zij in de fase van de onderhandeling en de sluiting van een overeenkomst, die hun uitsluitende bevoegdheid zijn, *“vrij kunnen dialogeren en handelen zonder bevelen of instructies te krijgen van wie dan ook, inzonderheid niet van de lidstaten of de instellingen. De instellingen, en met name de Commissie, moeten zich dan ook onthouden van elke gedraging die bedoeld is om de onderhandelingen rechtstreeks te beïnvloeden of om de sociale partners de principes of de inhoud van een overeenkomst op te dringen”*.

Zodra de sociale partners een overeenkomst hebben gesloten en de Commissie hebben verzocht om deze ten uitvoer te leggen op het niveau van de Unie, heeft de Commissie daarentegen weer het recht om tussen te komen en verkrijgt zij opnieuw de leiding over de procedure.

Het Hof merkt nadrukkelijk op dat artikel 155 VWEU de sociale partners alleen betreft bij de totstandkoming van bepaalde niet-wetgevingshandelingen, zonder hun enige beslissingsbevoegdheid te verlenen. Zij hebben niet het recht om zelf handelingen met bindende rechtsgevolgen ten aanzien van derden vast te stellen of om rechtstreeks een voorstel voor een besluit voor de tenuitvoerlegging van een overeenkomst bij de Raad in te dienen (r.o. 89).

Wat kunnen gevolgen zijn en hoe moeten de sociale partners handelen?

Het recht om op EU niveau autonome onderhandelingen te voeren, is een kernrecht van vakbonden (en werkgevers). Het Hof erkent het belang van die vrije en autonome onderhandelingen, maar stelt vast dat wanneer sociale partners de Commissie dan gezamenlijk vragen een bepaalde overeenkomst op EU niveau uit te voeren door een (wetgevings)besluit van de Raad, de Commissie het initiatiefrecht heeft. De Commissie mag zelf vrij beslissen of ze een besluit wil voorleggen aan de Raad. De politieke afweging is aan de Commissie.

Dit betekent dat sociale partners een groot risico nemen voor Jan Doedel te onderhandelen als ze zich niet vooraf vergewissen wat de Commissie wil (want is de uiteindelijke overeenkomst uit de sociale dialoog de Commissie niet welgevallig, weigert ze gewoon de overeenkomst voor te dragen voor besluitvorming aan de Raad): Onderhandelen in de schaduw van politieke wil van de Commissie.

Hoe autonoom kunnen de sociale dialoog onderhandelingen dan nog zijn?

Marco Ouwehand, bestuurder bij de sector Rijk en voorzitter van de NEA Committee van de EPSU: *‘De ironie wil dat de Commissie ons ooit zelf heeft verzocht in onze sociale dialoog te spreken over rechten voor informatie en consultatie van werknemers bij de overheid. De ‘pillar of social rights’ van de Commissie Juncker stelt ook nergens voor ambtenaren slechter te behandelen. We zijn glansrijk door de representativiteitstoets gekomen en ook met de legaliteit was het in orde. Als dan, na het bereiken van een akkoord om politieke redenen het niet wordt doorgezet naar de Raad, is dat zuur. Sommige compromissen hadden we niet bereikt als we niet voor een bindende overeenkomst waren gegaan. Het Hof vraagt zich af of de overheden hierop zitten te wachten. Ja dus, want ze hebben, in hun rol als werkgever, hiervoor getekend. Er is echt wel intern afgestemd of ze dat politiek ook wilden. We snappen best dat de Commissie ook zelf afwegingen wil kunnen maken, maar dat moet wel een transparant proces zijn en tijdig, voordat onderhandelingen plaatsvinden. Als dat niet wordt opgelost zijn onderhandelingen in de toekomst een stuk moeilijker geworden.’*

Natuurlijk wisten we van tevoren dat dit het risico was van een zaak aanspannen: de EPSU NEA overeenkomst lag al sinds 2015 vast bij de Commissie, de kappersovereenkomst van UNI Europa ligt al sinds 2012 vast. Nu is er in ieder geval duidelijkheid hoe de Commissie haar rol ziet en wat dit betekent voor de sociale dialoog.

EPSU heeft ondertussen besloten tegen de uitspraak in beroep te gaan. Samen met het EVV beraamt EPSU zich op een juridische strategie. Ook is afgesproken dat onze Europese vakbonden het gesprek aan zullen gaan met de nieuwe Commissie Von der Leyen. In hoeverre denkt de nieuwe Commissie anders over haar ‘initiatiefrecht’ in relatie tot de rol van de autonome onderhandelingen van sociale partners in het kader van de EU sociale dialoog?

En nu?

De vraag voor vakbonden is: moeten we ons neerleggen bij deze beperking van de autonome onderhandelingen van sociale partners? Het antwoord is simpel: Nee.

Impressie workshop in kader van het UNI Europe Project 12 november 2019 in Praag

‘Shaping the Future of Work in a Digitalised Service Industry through Social Dialogue’ door
Isabel Coenen, beleidsadviseur

Deze workshop maakt onderdeel uit van een project met als doel een aantal thema's verder te verdiepen in kader van de toekomstige ontwikkelingen in de sector diensten en te onderzoeken hoe we door middel van sociale dialoog op Europees, nationaal, sector- en bedrijfsniveau de positie van werknemers kunnen versterken. Veel bedrijven en ondernemingen in de dienstensector kampen met grote veranderingen nu en in de toekomst. Dat vraagt om goede collectieve afspraken en een goede strategie om te zorgen dat werknemers met deze veranderingen mee kunnen gaan en dat dit leidt tot werkgelegenheid met goede en stabiele banen.

Onderdeel van dit project zijn drie workshops. De eerste workshop ging over self employment. Tijdens de workshop op 12 november stond een leven lang ontwikkelen centraal. De volgende workshop gaat over reorganisaties. Doel van deze workshops is om input en aanbevelingen op te halen voor mogelijke acties en aanbevelingen. Vervolgens vindt er een slotconferentie plaats in 2020. Ter ondersteuning van dit project is een stuurgroep gevormd waarin de FNV geen zitting heeft.

Tijdens de workshop op 12 november stonden de volgende vragen centraal:

- Wat zijn de trends, goede voorbeelden, en barrières om leven lang ontwikkelen voor werknemers mogelijk te maken?
- Wat kan de rol van de vakbonden zijn en Uni Europe om deze ontwikkelingen te stimuleren?

Voorafgaand aan de conferentie was een inventarisatie gemaakt van de situatie in diverse landen. De rapportage over Nederland was niet helemaal compleet en wordt nog aangevuld. Uit dit overzicht bleek dat er grote verschillen zijn in de diverse landen t.a.v. hoe de sociale dialoog maar ook het nationaal beleid is geregeld hetgeen leidt tot verschillende uitgangspunten en diverse vormen van speelruimten die vakbonden hebben. Zo is een aantal landen het recht op scholingsverlof in wetgeving vastgelegd, zoals in België. Toen ik daar kritische vragen over stelde werd duidelijk dat dit in praktijk vaak minder goed werkt. Er is geen of nauwelijks controle of naleving en er zijn geen sancties. Werkgevers maken zich er vaak makkelijk vanaf door allerlei werkinstructies onder scholing te schuiven. Bovendien wordt er geen onderscheid gemaakt tussen scholing gericht op de functie wat zo al zo een taak is van werkgevers en wat onderdeel moet zijn van de werktijd en meer algemene scholing een ontwikkeling gericht op persoonlijke ontplooiing. Ik geloof zelf dan ook meer in het maken van goede afspraken in de cao over vrije scholingsdagen die werknemers naar eigen invulling kunnen besteden met onafhankelijke ondersteuning, bij voorkeur vanuit de vakbonden georganiseerd. De overheid kan dit ondersteunen via het fiscaal vrijstellen van budgetten voor algemene scholing en ontwikkeling. Een goed voorbeeld is Spanje waar in oktober 2018 de UGT een studie heeft gepresenteerd over de impact van automatisering op werkgelegenheid in Spanje en de positieve en negatieve aspecten in beeld gebracht. Ik ben hierover erg enthousiast en denk dat dit voor ons een voorbeeld voor een aanpak kan zijn.

Conclusie van de studie was dat regelgeving nodig is om te zorgen dat de kansen van de automatisering leiden tot goede werkgelegenheid en echte banen en een nationaal plan ontwikkeld door sociale partners over de wijze waarop ervoor kan worden gezorgd dat mensen worden (om)geschoold voor nieuwe banen als gevolg van deze ontwikkelingen via een goed publiek systeem van formele opleidingen en goede collectieve afspraken tussen sociale partners.

‘On the long run, there should be a tax reform, imposing tax on new technologies, in order to redistribute the wealth and profits generated due to new technologies, and launch new income systems for workers who cannot adapt to the digital revolution’

In een gezamenlijk manifest samen met de werkgevers presenteerde de Spaanse vakbonden de volgende voorstellen:

- *Communication between the company, workers and their representatives should be based on the intention that the company does not replace workers with machines, as well as ensure data protection;*
- *Training offered by employers being fundamental for an adequate use of technology and for employability*
- *Developing a Technology Implementation Action Plan, which allows, if appropriate, the creation of complementary jobs before the incorporation of new technologies.*
- *Similar to the recommendations of the UGT study mentioned before, the manifest recommends the formalisation of a pilot programme to assess the impact of digitalisation at the workplace, focussing on the impact on process improvement, the added value in terms of among others an increase in productivity, the impact on employment in both job loss and job creation as well as an evaluation of physical and mental impacts. In case the pilot assessment results in the conclusion that certain activities or jobs will disappear or transform, recommendations should be made on job creation and training activities to fit in newly created jobs. After completing the assessment, the management of the company needs to report the results to its employees. AMETIC, CCOO and UGT has established a committee to follow-up the recommendations from the manifest.ⁱ*

- *The manifest also includes recommendations that go beyond cooperation and communications between employees and employee representatives. In order to give a boost to the Spanish economy and close the (gender) gap of digital competences, the acquisition of digital skills needs to be incorporated from primary education onwards, and from a young age, girls and women need to be encouraged to choose so-called STEM vocations (Science, Technology, Engineering and Mathematics). Acquiring (basic) digital skills as well as more advanced vocational and professional ICT technology should be further increased in the catalogue of vocational and university degrees.ⁱⁱ*

Vervolgens werd er in drie workshops een aantal thema's verder verdiept

1. Hoe kunnen werknemers toegang krijgen tot leven van ontwikkelen en verdere scholing
2. Hoe kunnen vakbonden invloed krijgen op de inhoud van de training en beroepsprofielen?
3. Hoe kunnen we ervoor zorgen dat alle werknemers, ongeacht status toegang hebben tot leven lang ontwikkelen

Ik heb deelgenomen aan de derde workshop die niet populair was. We waren met 2 waarvan 1 van Uni Europe. Onze conclusie was dat we niet geloven in een Europese directie op dit terrein. Als het al mogelijk is dit te realiseren dan zal dit heel 'basic' zijn en veel ruimte bieden voor invulling. Bovendien is de vraag of de naleving hiervan kan worden gegarandeerd. Dit is op nationaal niveau al niet goed afgedekt. Wel zou een platform voor uitwisseling van goede voorbeelden en uitwerking van goede praktijken en handreikingen meerwaarde kunnen bieden georganiseerd vanuit Uni Europe.

Punten uit de workshop.

- Nationaal moet de overheid garant staan voor een goed stelsel van publiek bekostigd onderwijs dat ook toegankelijk is voor volwassenen.
- Het recht en toegang tot onafhankelijk advies onafhankelijk van de werkgever.
- Functiegericht scholing is een verantwoordelijkheid van de werkgever die hiertoe moet faciliteren en aan alle werknemers moet aanbieden.
- Sociale partners zouden daarnaast afspraken moeten maken over training bij veranderingen en werkgevers moeten werknemers faciliteren om zich hiertoe toe te rusten.

Andere groepen waren wel enthousiast over een Europese directie. Er was echter te weinig tijd om hierover met elkaar te discussiëren.

Andere acties die werden genoemd:

- Recht op scholing onder werktijd
- Verplichting werkgevers om werknemers te scholen
- Extra steun en aandacht voor mensen met een flexibel contract en laagopgeleiden. De FNV zet vooral in op omzetten van flex in vast en niet zozeer in extra investeren in werknemers met een flex contract. Punt van aandacht om intern te bespreken. Meer ingewikkeld ligt het voor zelfstandigen waarbij verschil moet worden gemaakt tussen vrijwillig en gedwongen of uit nood z.p. er

ⁱ CEOE - Confederación Española de Organizaciones Empresariales (2018, December 18), "AMETIC, CCOO y UGT proponen recomendaciones laborales sobre el impacto de la tecnología en los centros de trabajo", online: <https://www.ceoe.es/es/contenido/actualidad/noticias/ametic-ccoo-y-ugt-proponen-recomendaciones-laborales-sobre-el-impacto-de-la-tecnologia-en-los-centros-de-trabajo>.

ⁱⁱ Ametic, CCOO, UGT (2019, April), *Manifiesto por el liderazgo de la transformación digital de la economía española mediante el desarrollo del talent*, p. 5.